

Sak SU 32/19
med vedlegg

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:

Sak:

Endring av pensum og fagbeskrivelse i juridisk metode og etikk - 3. avdeling

Innstilling til vedtak:

Pensum og fagbeskrivelse for faget juridisk metode og etikk på 3. avdeling endres i tråd med det vedlagte forslaget (vedlegg 1). Endringene trer i kraft fra og med studieåret 2019/2020.

Begrunnelse:

Avdelingsleder for 3. avdeling Markus Hoel Lie har foreslått endringer av pensum, samt en mindre endring av fagbeskrivelsen, for faget juridisk metode og etikk (15 stp.). Endringsforslagene fremgår av vedlegg 1. Det som er foreslått tatt ut, er overstreket og markert med rødt. Det som er foreslått tatt inn, er understreket og markert med blått.

Avdelingsleder foreslår at Nygaards bok i faget juridisk metode og etikk på 3. avdeling erstattes med følgende:

Bok:

Jens Edvin Skoghøy: *Rett og Rettsanvendelse*, Universitetsforlaget, 2018.

Artikler:

1. Viggo Hagstrøm, *Er formuerettens grunnbegreper blitt foreldet?* Juristen nr. 1 2007 s. 4-10.
2. Steinar Tjomsland, *Høyesteretts rolle ved utviklingen av erstatningsretten, i Lov, Sannhet, Rett – Norges Høyesterett 200 år*, Universitetsforlaget, Oslo 2015, s. 714-742.
3. Jan F. Bernt, *Hva skjedde med rettsrealismen*, Jussens Venner 2014 s. 139-161

Det vises til tidligere begrunnelse (sak til Studieutvalget vår 2018, vedlegg 2) samt til notat fra faglærer, Dag Michalsen, om boken til Skoghøy (vedlegg 3). Avdelingsleder deler faglærers oppfatning om at boken er egnet som nytt pensum. Hoel Lie erfarer at de han har diskutert saken med på fakultetet også støtter forslaget. Boken er fra 2018, mens dagens pensum er utgitt i 2004. Særlig den internasjonale dimensjonen i metoden adresseres på en bedre måte i Skoghøys bok. Avdelingsleder sier seg enig med Michalsen i at Skoghøy skriver innsiktsfullt om reelle hensyn

som rettskilde. Når det gjelder Michalsens innvending om manglende drøfting av metoden på et overordnet nivå (konseptualisering), er det tatt hensyn til dette ved å foreslå at Bernts artikkel fra 2014 gjøres til pensum. Artikkelen er opprinnelig foreslått av Michalsen nettopp for å veie opp for dette. De to andre artiklene, av Hagstrøm og Tjomsland, er opprinnelig foreslått av Skoghøy. De to sistnevnte artiklene er ment å imøtegå kritikken om at avtaler som rettskilde er sparsommelig behandlet. Det kan her også vises til at avtaler som rettskilde er grundig behandlet i faget avtalerett på 1. avdeling, og derfor er noe som studentene er kjent med fra dette faget. Samlet sett mener avdelingsleder at forslaget gir et bredt og godt bilde av metoden.

Det er foreslått mindre endringer i fagplanen for å få denne til å stemme med det foreslåtte pensum. Avdelingsleder deler faglærers syn om at dagens fagplan ikke kan stå i veien for å endre pensum, og at det er naturlig å justere fagplanen i faget i tråd med det pensum som velges. De foreslåtte endringene i fagplanen anses kun som mindre endringer, nærmest justeringer. Endringene i fagplanen er foreslått av Jens Edvin Skoghøy (vedlegg 1). Når det gjelder til hvor i pensum de enkelte elementer i fagplanen er dekket, vises det også til vedlegg 1.

Som følge av de foreslåtte endringene av pensum, er også et av læringsmålene i fagbeskrivelsen foreslått endret.

Pensumnormen for 1.-4. avdeling er 35 sider per studiepoeng. Gjeldende pensum i faget er på 432 sider, mens det foreslåtte pensum er på 391 sider. Vedrørende reduksjonen i antall pensumsider viser administrasjonen til avdelingsleders redegjørelse i sak til Studieutvalget vår 2018, der det fremkommer at Skoghøy har en knapp skrivestil og at det forutsettes at studentene leser primærkilder i faget i et betydelig omfang. Etter tilbakemelding fra Studieutvalget vår 2018, er det i tillegg til boka til Skoghøy, nå foreslått tre nye artikler i pensum.

Magne Frostad
Prodekan for utdanning

Maren Charlotte Bø
rådgiver

Saksbehandler: Line Gaare-Hansen, rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Foreslåtte endringer av pensum og fagbeskrivelse i juridisk metode og etikk - 3. avdeling
- 2 Sak til Studieutvalget vår 2018
- 3 Notat fra faglærer Dag Michalsen

Foreslåtte endringer av pensum og fagbeskrivelse 3. avdeling:

Juridisk metode og etikk (15 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Faget juridisk metode omhandler de rettskildeprinsipper som anvendes ved løsningen av rettsspørsmål etter norsk og internasjonal rett, og bygger videre på metodelæren fra første avdeling. Det tas utgangspunkt i dommerens situasjon og oppmerksomheten rettes mot rettsgrunnlaget for løsning av konflikter (kap. 3). Rettsgrunnlaget kan være formell lov, ulovfestet rett eller avtale, og det redegjøres for hvordan prosessen med å oppstille en rettsregel i det enkelte tilfelle kan forklares (kap. 12, 13 og 16).

Faget behandler også betydningen av verdistandpunkt i juridisk argumentasjon, samt etikk i juridisk rådgivning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått tredje avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes (kap. 1 og 2)
- avansert kunnskap om rettskildeprinsipper (pkt. 1.2, 1.3 og 1.4, jf. kap. 13)
- avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildefaktorene og rettskildeprinsippene (pkt. 1.3 jf. kap. 3)
- avansert kunnskap om bruken av rettskildefaktorene i visse argumentasjons- og vurderingsmønstre (pkt. 4.2 og kap. 9 og 15)
- ~~avansert kunnskap om lovfestet, ulovfestet og kontraktsfestet rett som primært rettsgrunnlag~~
- avansert kunnskap om lovfestede, ulovfestede og kontraktsfestede regler som rettslig grunnlag for ulike rettigheter og krav (kap. 4, 6 og 9)
- avansert kunnskap om ulike former for skjønn (kap. 14)

Ferdigheter

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

- anvende juridisk metode ved løsning av rettsspørsmål
- fremstille og drøfte sentrale problemstillinger i faget
- analysere egen og andres rettskildebruk
- delta i den faglige diskusjon om juridisk metode og de verdipremisser som danner basis for faget

3) Pensum

- ~~Nils Nygaard: Rettsgrunnlag og standpunkt (2. utgave 2004)~~
- Jan F. Bernt: *Hva skjedde med rettsrealismen*, Jussens Venner 2014 s. 139-161
- Jens Edvin A. Skoghøy: *Rett og rettsanvendelse*, Universitetsforlaget (2018), (310 s).
- Petter Chr. Sogn: *Etikk i advokatfabrikk. Endring i advokatbransjen; nye etiske grensedragninger*. (22 s) I *Jus og Etikk*, Universitetsforlaget (2005).
- Steinar Tjomsland: *Høyesteretts rolle ved utviklingen av erstatningsretten*, i *Lov, Sannhet, Rett – Norges Høyesterett 200 år*, Universitetsforlaget, Oslo 2015, s. 714-742.
- Viggo Hagstrøm: *Er formuerettens grunnbegreper blitt foreldet?*, *Juristen* nr. 1 2007 s. 4-10.

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:

Sak:

Endring av pensum og fagbeskrivelse i juridisk metode og etikk - 3. avdeling

Innstilling til vedtak:

Pensum og fagbeskrivelse for faget juridisk metode og etikk på 3. avdeling endres i tråd med det vedlagte forslaget (vedlegg 1). Endringene trer i kraft fra og med studieåret 2018/19.

Begrunnelse:

Avdelingsleder for 3. avdeling Markus Hoel Lie har foreslått endringer av pensum, samt en mindre endring av fagbeskrivelsen, for faget juridisk metode og etikk (15 stp.). Endringsforslagene fremgår av vedlegg 1. Det som er foreslått tatt ut, er overstreket og markert med rødt. Det som er foreslått tatt inn, er understreket og markert med blått.

Markus Hoel Lie skriver følgende om bakgrunnen for de foreslåtte endringene:

«Skoghøy har kommet med en ny bok i metodelære, Rett og rettsanvendelse, som dekker fagplanen og som trolig blir et nytt standardverk på området. Boken må utvilsomt bli nytt pensum i faget.

Ettersom boken er hundre sider kortere enn Nygaards (310 sider vs. 410 sider), vil pensum bli mindre omfattende. Ettersom Skoghøy har en knapp skrivestil og det forutsettes at studentene leser primærkildene i faget i et betydelig omfang, det vil si dommer fra Høyesterett, EMD mv., er jeg i samråd med professor Gunnar Eriksen kommet til at vi ikke anbefaler ytterligere pensum. Sogns artikkel fortsetter som pensum.»

Som følge av de foreslåtte endringene av pensum, er også et av læringsmålene i fagbeskrivelsen foreslått endret.

Pensumnormen for 1.-4. avdeling er 35 sider per studiepoeng. Gjeldende pensum i faget er på 432 sider, mens det foreslåtte pensum er på 332 sider. Vedrørende reduksjonen i antall pensumsider viser administrasjonen til avdelingsleders redegjørelse, sitert ovenfor.

Kjersti Dahle
studiesjef

Maren Charlotte Bø

— rådgiver —

Saksbehandler: førstekonsulent Line Merete Skarvik

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Foreslåtte endringer av pensum og fagbeskrivelse i juridisk metode og etikk - 3. avdeling

Dag Michalsen
Faglærer/foreleser i juridisk metode 3 studieår
07/08.2018, gjennomlest 21/02 2019

Kort notat til studiedekanen

1.

Jeg viser til mail fra Juridisk fakultet i Tromsø om å uttale meg om Jens Edvin Skoghøys bok *Rett og rettsanvendelse* (2018) som mulig ny lærebok i faget Juridisk metode på 3 studieår. Min bakgrunn for dette er at jeg har forelest i faget i svært mange år og kjenner pensumsituasjonen godt. Pensum per i dag er Nils Nygaards *Rettsgrunnlag og standpunkt* (2 utgåve 2004). Også i Bergen er Nygaard pensum, mens i Oslo er fortsatt Eckhoff (i siste utgave ved Helgesen) pensum. Jeg er kjent med at det arbeides med et nytt pensum i både Bergen og Oslo i form av en antologi, men denne boken er ikke ferdigstilt og intet vedtak er truffet. Også Tromsøtilsatte bidrar i denne boken. For ordens skyld nevner jeg at jeg ikke er bidragsyter.

Jeg viser også til fagbeskrivelsen av juridisk metode, se https://uit.no/om/enhet/artikkel?p_document_id=81910&p_dimension_id=88177. Etter mitt skjønn kan denne fagbeskrivelsen ikke ha avgjørende betydning for avgjørelsen av pensum siden fagbeskrivelsen er nært knyttet opp til gjeldende pensumbok. Det vesentlige spørsmålet er om Skoghøys bok har slike kvaliteter at den kan fungere som pensumbok på 3 studieår.

2.

Skoghøys bok er en meget velskrevet innføring i rettskildelæren. Den har mange gode kvaliteter. Jeg vil særlig trekke frem tre. (1) Boken bygger for det første på en helt unik kunnskap om den nyere høyesterettspraksis. For Skoghøy følger dette dels av den dominerende rollen han metodisk tilskriver HR-praksis i utforming av juridisk metode (bl.a. s. 22). Dessuten følger det selvsagt også av hans intime kjennskap til denne praksis som dommer i svært mange av de sakene han løfter frem. (2) For det andre har boken et helt nytt gjennomarbeidet internasjonalt rettskildegrep som reflekterer norsk rett i dag. Tidligere rettskildebøker mangler dette i litt for stor grad. Skoghøy bidrar her med nye typer inndelinger og tilnærminger som vil hjelpe studentene til å forstå omfanget av norsk rettsinternasjonale karakter (se bl.a. kap 5, kap 8.4, og kap 9.5.). (3) Endelig vil jeg fremheve Skoghøys innovative grep på reelle hensyn (kap 9) som ikke finnes slik i tidligere bøker og som i mangt bygger på analyser av nyere norsk HRs praksis.

Bokens oppbygging er noe annerledes enn tidligere bøker – om enn boken i seg selv ikke er nyskapende. Inndelingen av rettskilder er interessant (se kap 3 – bl.a. med kritikk av Nygaard); de enkelte rettskildene er fremstilt fortløpende i kap 4-9, mens tolkningsprinsipper er lagt til kap 12-14 og delvis 16. Kap 15 ligger noe utenfor bokens øvrige systematikk, men gir interessante oppslag for en student. Hvorvidt tolkningsprinsippene skal komme før, samtidig eller etter behandlingen av rettskilder er en gammel debatt som ikke har en åpenbar løsning. Nygaard kobler disse to dimensjonene mer i hverandre enn det Skoghøy gjør. Dette er nok en utfordring for studentene, men er samtidig en av Nygaards gode kvaliteter.

Jeg vil ikke unnlate å nevne enkelte trekk ved Skoghøys bok som har betydning for hvordan boken kan fungere som pensum.

Sammenlignet med Nygaard har boken et nedtonet, delvis fraværende teoretisk rammeverk. Jeg synes det er noe problematisk. Nå kan det være gode argumenter for denne løsningen (se Skoghøy selv bl.a. kap 3.1.) Men en av Nygaards styrker var paradoksalt nok at det litt innfløkte termapparatet stimulerte til rettskildeforståelse og rettskildediskusjoner hos studentene (se del 2 og 3 – og overhodet den mer sammensatte inndelingen av boken). Skoghøy er her langt enklere og han har nokså kortfattede metodiske drøftelser eller snarere oppsummeringer – og da nesten alltid i lys av HR-praksis. Skoghøys bok vil nok lede studentene til mer kunnskapsorientert lesing med pugging av dommer snarere enn en viss teoretisk refleksjon. Selv om dette sikkert er bevisst valg fra Skoghøys side mener jeg nok at dette også er en svakhet ved boken, både teoretisk og pedagogisk. Etter mitt skjønn bør pensum suppleres med tekster av en viss teoretisk karakter.

Skoghøys bok er svært fokusert på HR-praksis. Dette er på en side prisverdig - pedagogisk og vel også juridisk. Men samtidig må det sies at det er en helt usedvanlig mengde dommer som refereres i boken – og det delvis ganske utførlig – vil lede til at studenter vanskelig kan tenke eller konseptualisere juridisk metode uten gjennom forankring i HR-praksis. Dette forholdet burde vært drøftet mer uttrykkelig av Skoghøy selv. Ingen kan denne praksis så godt som Skoghøy. Noen ganger er Skoghøy personlig vel tydelig til stede ved å vise til egne dommervota derunder også kritikk av deler av HR der han har tilhørt den ene eller andre fraksjon. Jeg usikker på den pedagogiske verdi av dette. Min uro for studentene er nok først og fremst at de vil kjenne et sterkt krav på å sette seg inn i svært mange av dommene der skillet mellom dommens materiellrettslige løsninger og rettskildepenger vil bli flytende. Dette forholdet må tematiseres i læringskravene slik at studentene ved eksamen ikke kjenner seg tvunget til å referere en rekke dommer, men først og fremst å fremstille de rettskildeteoretiske poengene.

Etter mitt skjønn informerer Skoghøy i alt for beskjeden grad om de mange debatter som har foregått eller foregår om rettskildeteorien. Dette er nok en følge av at han ikke ser dette som interessant tatt i betraktning hans sterke fokus på HR-praksis. Men jeg synes nok at studentene her burde ha fått vite noe mer om debatter (for å ta et par åpenbare eksempler se debatten om 'gjeldende rett' s. 20-22 eller reelle hensyn kap 9). Slik nå det hele fremstår blir det et sterkt preg av *ex katetra* noe som forsterkes av at Skoghøy stort sett tenderer til å henvise til egne arbeider langt mer enn til andres.

Et annet punkt er dette: Sammenlignet med Nygaard er behandlingen av avtalens juridiske metode ganske beskjeden (se hhv Nygaard kap 9, 10, 12 og 14 og Skoghøy kap 6 og noe 10 + litt her og der). Dette har vært en av Nygaards styrker på 3. studieår og i undervisningen har det vært lagt stor vekt på å forankre rettskildeundervisningen i studieårets øvrige fag. Fakultetet må ha en mening om hvordan denne kraftige reduksjonen av omfanget av behandlingen av avtalens juridiske metode skal vektes i avgjørelsen og om det bør lages supplerende pensum

Skoghøys bok er en unik studie i HRs juridiske metode de siste tiårene og hans vekt på det internasjonale er av stor verdi. Rettskildeanalysene av HR-praksis er av bokens store styrker og mye interessant kommer ut av dette, som nevnt over. Boken er svært forsiktig med

teoretiske grep og den store mengden av domsreferater gir flotte innsikter i rettens sammensatte virkemåte, men blir også som jeg fremhevet en klar pedagogisk utfordring.

Etter mitt skjønn kan det ikke være tvil om at Skoghøys bok kan bli pensum i Tromsø. Men det bør nok vurderes hvordan fraværet av mer teoretiske grep - som av erfaring styrker studentenes pedagogiske innlæring - og den store reduksjonen av avtalens juridiske metode - skal kompenseres med annen litteratur. Det må brukes god tid på å utforme kunnskapskrav som setter fokus på rettskildekunnskaper og ikke domskunnskaper.